

ВІДГУК

офіційного опонента

кандидата філологічних наук,

доцента **Ковалик Наталії Василівни**

на дисертацію **Дзюбіної Оксани Ігорівни**

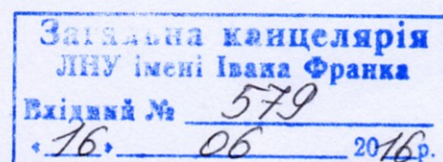
**“Структура, семантика та прагматика сленгових неологізмів соціальних мереж
Twitter та Facebook (на матеріалі англійської мови)”**,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук
за спеціальністю 10.02.04 – германські мови

Соціальні мережі в наш час є невід’ємним елементом щоденного спілкування більшості учасників Інтернет-комунікації. Через них індивіди здобувають альтернативні до традиційних медіа факти, коментують їх, інтерпретують та поширюють, стаючи, таким чином, активними учасниками інформаційного процесу.

Інтерактивне, швидкісне та мультимедійне спілкування стає можливим завдяки існуванню різних соціальних мереж таких, як Facebook, Twitter, Say.TV, ВКонтакте, Connect.ua, Однокласники тощо. Кожна з них має свою особливість: блогівість притаманна Twitter, мультимедійність – Say.TV, неформальність у спілкуванні – Folk UA, спілкування для ділових людей – Profeo.com.ua, спілкування за допомогою відеочату – FrenDIn тощо. Проте найбільш універсальними за віковим, гендерним та статусним критерієм, а також за масштабом свого розповсюдження вважається соціальна мережа Facebook, створена Марком Цукербергом у 2004 році та американський комунікаційний сервіс Twitter, створений Джеком Дорсі у 2006 році, який останнім часом набув значного поширення. Унікальність цих мереж полягає в тому, що вони дозволяють спілкуватися з великою кількістю людей одночасно з миттєвим доправленням повідомлень.

Сьогодні ця унікальна риса соціальних мереж дозволяє впливати не лише на світову економіку та політику, а й навіть спричиняти перерозподіл влади. Туніс, Єгипет, Лівія, Сирія і, нарешті, Україна – ось далеко не повний перелік країн, в яких за останні роки соціальні мережі вплинули (або намагалися вплинути) на стан державних справ, правлячі еліти та саму громадянську свідомість спільноти. У той час, коли традиційні медіа – телебачення, радіо та преса були не готові виконувати інформаційні та об’єднавчі

запити суспільства, цю роль на себе перебрали Facebook та Twitter, осередки де немає цензора в особі головного редактора, директора чи представника власника. До слова, північноафриканські революції дехто навіть назвав "твітерними" – мовляв, люди повстали завдяки лише існуванню соціальних мереж.

Виходячи із зазначеного вище, не викликає жодних сумнівів *актуальність* тематики рецензованої роботи, а також *наукова новизна* одержаних результатів, яка полягає насамперед у дослідженні лексики соціальних мереж Twitter та Facebook під кутом зору застосування продуктивних словотвірних моделей, здійсненому шляхом лінгвопрагматичного аналізу сленгових неологізмів вказаних вище соціальних мереж. Дисертантка зосередила свою увагу на розгляді структури, прагматики та класифікації сленгових неологізмів – мемів та здійснила дистрибуцію досліджуваних одиниць за лексико-тематичними групами з виокремленням їх емоційно-оцінного компоненту.

Експерована дисертація п. Оксани Дзюбіної має за *об'єкт дослідження* сленгові неологізми соціальних мереж Facebook та Twitter, а вибір теми дослідження дисертантка мотивує необхідністю інвентаризації та кодифікації досліджуваного пласта лексики з огляду на всезростаючу популярність соціальних мереж серед різних вікових категорій суспільства і, в результаті, потребі у створенні всебічної кількісно-якісної характеристики для їх номінації.

Дисертантка дібрала оптимальний у даному випадку симбіоз методів та прийомів лінгвістичного аналізу для дослідження сленгових неологізмів соціальних мереж Facebook та Twitter, а саме: *метод суцільної вибірки, інформаційно-пошуковий метод, метод дискурсивного та конверсаційного аналізу, метод дедукції та індукції, метод класифікації та структурно-семантичного аналізу, метод аналізу словникових дефініцій, описовий метод, метод квантитативного аналізу* тощо. Загалом у роботі було задекларовано та використано щонайменше 10 основних і допоміжних загальнонаукових, спеціальних методів та прийомів дослідження. Такий підхід дав змогу прийти до науково обґрунтованих висновків й отримати очікувані результати.

У роботі використано здебільшого схематичну форму викладу ілюстративного матеріалу. Загалом, у тексті дисертації подано 25 рисунків, 3 таблиці та 1 схема. Більшість графічних зображень у роботі виправдані й аргументовані, як приклад Рис. 1.1. – “Проблемні поля лінгвістичної прагматики” – с. 40; Рис. 1.2. – “Загальна кількість (у відсотках) користувачів Twitter у різних країнах світу” – с. 49; Рис. 2.2 – “Кількісна характеристика афіксальних одиниць соціальних мереж Facebook та Twitter” – с. 97; зображення “креалізованих Інтернет-мемів” (Рис. 3. 2.– 3.11.) тощо.

Вирішувані у дисертації завдання визначають її структуру. Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками, загальних висновків та довідкового покажчика. Перед вступом поданий перелік умовних скорочень, а у додатку В – стратифіковано морфологічні та семантичні способи утворення сленгових неологізмів соціальних мереж Facebook та Twitter.

Структурно доцільним у роботі є перший розділ дисертації – *“Теоретичні засади дослідження неологічної лексики англійської мови та спілкування в соціальних мережах”* – в якому стисло, але разом з тим вичерпно аналізуються теоретичні засади дослідження неологічної лексики англійської мови (с. 14-21); розглянуто принципи диференціації основних понять неології, класифікацію та типологічні ознаки неологізмів (с. 22-31); визначено та підтверджено фактологічним матеріалом статус лексичних одиниць соціальних мереж Facebook та Twitter, як сленгових неологізмів (с. 57-60); узагальнено значення поняття “сленговий неологізм”, як експресивно забарвленої лексичної одиниці, яка характеризується відсутністю синонімії в стандартній лексиці, використання якої обмежене певною комунікативною ситуацією та/або середовищем (с. 61-63).

Разом з тим, п. 1.5. Розділу 1 виокремлений дисертанткою для опису та обґрунтування вибору сукупності різних методів і прийомів дослідження, а також для декларування етапів проведення прикладних розвідок, їх до слова 11 (с. 63-67).

У плані розкриття теми дисертаційного дослідження найбільш цінними є другий і третій розділи – *“Особливості комунікації та способи утворення сленгових неологізмів соціальних мереж Twitter та Facebook”* і *“Лінгвопрагматичний аспект сленгових*

неологізмів соціальних мереж *Twitter* та *Facebook*" – де теоретичні узагальнення екстраполюються на реальний текстовий матеріал, у цьому випадку – 2 500 англійськомовних новостворених лексичних одиниць соціальних мереж *Facebook* та *Twitter*, виокремлені методом суцільної вибірки зі спеціалізованих іноземних Інтернет-джерел, а саме: онлайн-словників сленгу та неологізмів (*Word Spy*, *Webopedia*, *Urban dictionary*, *Twittonary*, *NetLingo*) та авторських блогів і статей. Вибірка мовного матеріалу охоплює період з 2008 по 2015 рр.

Другий розділ роботи головно присвячено виокремленню основних способів утворення сленгових неологізмів соціальних мереж *Twitter* та *Facebook* та аналізу їх морфологічного та семантичного способу утворення. Дисертантка констатує, що найпродуктивнішими способами словотворення у соціальних мережах *Facebook* та *Twitter* є скорочення – 37% та словоскладання – 34%. Афіксальне словотворення становить 27%, тоді як конверсія – лише 2%. Серед типів афіксального способу словотворення, суфіксальний та префіксальний є найуживанішими: суфіксальний – 47%, префіксальний – 46% з усієї вибірки. Найменш продуктивним виявився суфіксально-префіксальний – 10%, що пояснюється характерним спрощеним варіантом формування словесних структур.

Разом з тим, аналіз семантичних одиниць, проведений дисертанткою, засвідчив, що процеси метафоризації є найчисельнішими і становлять 47%, метонімії – 34%, розширення значення та епонімів – по 9%, звуження значення – 1%.

Загалом, як констатує дисертантка, загальна кількість морфологічних одиниць становить 61% від усієї кількості досліджуваного фактологічного матеріалу, тоді як семантичних – 39 %.

У третьому розділі досліджено лінгвопрагматичний аспект сленгових неологізмів соціальних мереж *Twitter* та *Facebook*. У процесі аналізу дисертанткою виокремлено вісімнадцять тематичних груп неологізмів соціальної мережі *Twitter* та *Facebook*, а саме: "користувачі соціальних мереж", "твіттер-соціуми", "друзі", "типи жінок", "залежність", "твіттер-мова", "особисте життя", а також й інші, такі як "утримання" від *Twitter*,

"грошові операції", "емоційний стан", "типи повідомлень", "пошук інформації", "події", "абстрактні явища", "знаменитість", "лайк", "статус, follow". Така їх кількість свідчить про те, що мова соціальних мереж та інші важливі сфери життя людського суспільства є взаємозалежними і взаємопов'язаними.

Разом з тим, у структурі сленгових неологізмів згаданих вище тематичних груп дисертанткою проаналізовано *емоційно-оцінний компонент* та розглянуто вираження позитивної, нейтральної та негативної емоційної оцінки. Виявлено, що одиниці з негативною емоційною оцінкою є найчисельнішими і становлять 51% від усієї досліджуваної вибірки, одиниці з нейтральною емоційною оцінкою становлять 33%, а з позитивною – лише 16%. Отримавши дані, дисертантка доходить висновку, що лексичні одиниці соціальних мереж Twitter та Facebook належать до пасивної лексики стилістично зниженого тону, для якої пейоративна емоційна оцінка є характерною.

Заслуговують на увагу додатки до розділів дисертаційного дослідження, які, до прикладу, знайомлять з результатами квантитативних підрахунків суфіксальних та префіксальних одиниць соціальних мереж Facebook та Twitter (Додатки А1 та А2); підсумовують квантитативні підрахунки сленгових неологізмів за тематичними групами та вираженню емоційної оцінки (Додаток Б); відтворюють морфологічні та семантичні способи утворення сленгових неологізмів соціальних мереж Facebook та Twitter (Додаток В).

Після прочитання дисертації переконуєшся у значній обізнаності авторки дослідження в сучасних лінгвістичних тенденціях, школах, працях: окрім робіт класиків лінгвістичної науки (І. Арнольд, В. Виноградова, Г. Винокура, І. Гальперіна, Т. ван Дейка та ін.) тут знаходимо роботи відомих зарубіжних вчених різних поколінь: Р. Гінзбурга, Д. Льюїса, Дж. Лакоффа, Дж. Ліча, А. Лерера та ін. З огляду на те, що досліджувана царина є не лише досить актуальною, але й відносно "юною" та мало досліджуваною, у переліку використаних джерел серед спеціальної літератури, лексикографічних джерел та джерел ілюстративного матеріалу домінують сучасні on-line та друковані видання – хронологією з 2002 по 2014рр.

Загальний список використаних джерел – 189 позицій, серед яких 161 праця українських і зарубіжних авторів, 28 позицій довідкової літератури і лексикографічних джерел, а також ілюстративного матеріалу.

Відрадно зазначити, що п. Оксана Дзюбіна демонструє досить високий рівень не лише теоретичної, але й прикладної та практичної підготовки, легко, невимушено оперуючи сучасним дослідницьким інструментарієм. Виклад інформації – конструктивний та лаконічний. Впадає у вічі старанність та скурпульозність у доборі фактологічного матеріалу. Варто наголосити на прагматичному, раціональному та, разом з тим, обережному оперуванні різними лінгвістичними категоріями, як приклад наведемо використання таких одиниць мови як "слово", "лексема", "лексична одиниця" (с.11-16) перед тим як виокремити їх у лінгвістичну категорію "термін".

Загалом, змістові дисертації притаманна методична і концептуальна цілісність, гармонійність наукового викладу в цілому позбавленого однобічних чи категоричних висновків. Робота справляє позитивне враження конструктивізму у постановці та вирішенні питань. Матеріали дисертації апробовано на 6 міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-практичних конференціях, а основні положення дисертації знайшли своє відображення у 14 одноосібних публікаціях автора, серед яких одна – в іноземному виданні, що входить до науково-метричних баз даних.

Як і кожне самостійне дослідження, дисертація не позбавлена деяких хиб, а окремі положення викликають дискусію, так зокрема, констатуючи на початку відгуку, що вирішувані в дисертації завдання визначають її структуру, не можна оминати певні, на наш погляд, структурні огріхи Розділу 1. Відповідно до вимог, якими рекомендується керуватися при оформленні дисертації та автореферату на здобуття наукового ступеня кандидата наук, що наведені у пп. 3.4.2. (Розділи дисертації) Бюлетеня ВАК України № 9-10, 2011р. зазначається, що "... у першому розділі здобувач окреслює основні етапи наукової думки за розв'язуваною проблемою (завданням), стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, ... а у другому – обґрунтовується вибір напряму досліджень; викладається загальна методика проведення дисертаційного дослідження; наводяться

методи вирішення задач та їх порівняльні оцінки; описуються основні тенденції, закономірності, методи розрахунків, гіпотези, що розглядаються, принципи дії і характеристики використаних програм та/або апаратних засобів, лабораторних та/або інструментальних методів і методик, оцінки похибок вимірювань тощо ...". Таким чином, було б структурно виправдано п.1.5. (Методологія та методи дослідження лінгвопрагматичного, морфологічного та семантичного аспектів сленгових неологізмів соціальних мереж Facebook та Twitter) Розділу 1 виділити в окремий розділ.

До слова, п. 1.5. Розділу 1 (Методологія та методи дослідження лінгвопрагматичного, морфологічного та семантичного аспектів сленгових неологізмів соціальних мереж Facebook та Twitter) за своїм мовностилістичним та граматичним оформленням, де домінує доконана форма дієслова, більш схожий на висновки, а не на опис основних тенденцій, закономірностей, методів та етапів дослідження (наприклад, "було сформовано", "було поділено", "було виявлено", було з'ясовано" (с. 65-66) тощо. На нашу думку, таку форму викладу було б доцільніше замінити описовими конструкціями на кшталт "для того, аби сформувати", "для того, аби виділити", "для того, аби виявити", "для того, аби з'ясувати" тощо.

На жаль, незавжди у тексті дисертації присутній переклад використаного фактологічного матеріалу, хоча дослідження лише "виграло б" за наявності індивідуальної, авторської інтерпритації перекладу використаних цитованих повідомлень, міні діалогів, складноскорочених та складнопохідних сленгових неологізмів, сленгових Інтернет-мемів, природоморфних метафор у контексті особистих повідомлень тощо (особливо це стосується Розділу II та частково Розділу III).

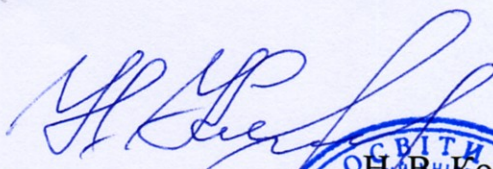
Важко знайти лінгвістичну роботу, в якій узагалі не було б елементарних підрахунків і рецензована праця є підтвердженням цього. Але на нашу думку, роботі бракує системності у презентації базових статистичних досліджень, які б не лише допомогли правильно організувати лінгвістичні спостереження, але й забезпечили незаперечність та достовірність результатів дослідження. Наприклад, для наочного підтвердження того факту, що найпродуктивнішим способом словотворення у соціальних

мережах Facebook та Twitter є скорочення – 37% було використано лише графічне зображення у формі секторної діаграми (Рис. 2.8 – Морфологічне словотворення). Хоча, аби логічно оформити результати проведеного дослідження, найчастіше використовують спочатку табличні, а лише потім графічні методи зведення результатів дослідження. Така почерговість оформлення, на нашу думку, не лише відображає конкретні дані, а й закономірності, які вони відображають. Те ж саме стосується Рис. 2.9 та Рис. 2.10.

Наведені зауваження не мають принципового характеру, а насамперед процедурні та дискусійні, які не применшують загальної позитивної оцінки дослідження. Кандидатська дисертація п. Оксани Дзюбіної є самостійним і структурно завершеним дослідженням, що, безперечно, має постульовану самою авторкою науково-теоретичну та практичну цінність. Поставлені у ній теоретичні і практичні завдання вирішені, основні наукові положення та висновки мають достатню доказовість і достовірність.

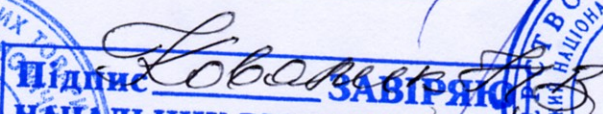
Автореферат і публікації висвітлюють головні досягнення авторки, характеризуючи дослідження в цілому. Тому висловлюю своє переконання в тому, що дисертація *“Структура, семантика та прагматика сленгових неологізмів соціальних мереж Twitter та Facebook (на матеріалі англійської мови)”* відповідає чинним вимогам, що висуваються до дисертацій кандидатського рівня, передбачених пп. 11 та 13 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р., № 567, а її автор Дзюбіна Оксана Ігорівна заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент – кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри іноземних мов
Львівського торговельно-економічного університету

Н.В. Ковалюк

“15” червня 2016 р.

Підпис ЗАВІРЯЮ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ КАДРІВ
ЛТЕУ
15.06.2016р.

Відрук надійшов в раду 16.06.2016р.
Вчений секретар – Олександр Ігоревич Штатаровська